

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Підготовка спеціаліста до дії у ринкових умовах: знання і розвиток

Матеріали
Регіональної науково-практичної конференції
17 травня 2011 р.
м. Бердянськ

Бердянськ 2011

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Підготовка спеціаліста до дії
у ринкових умовах:
знання і розвиток

Матеріали
Регіональної науково-практичної конференції

*17 травня 2011 р.
м. Бердянськ*

Підготовка спеціаліста до дії у ринкових умовах: знання і розвиток. Матеріали Регіональної науково-практичної конференції. 17 травня 2011 р. Наукове видання / Під заг. ред. д.е.н., проф., Г.В. Саєнка. - Луганськ: СПД Резніков В.С., 2011. - 388 с.

ISBN 978-617-509-134-0

У збірнику опубліковані статті і доповіді професорсько-викладацького і студентського активу Бердянського державного педагогічного університету. Підготовка спеціаліста концептуально передбачає розумовий і фізичний розвиток людини, яка професійно здатна виконувати обов'язки за фахом. Значне місце у такому процесі відводиться молоді, що здобуває знання на зломі когнітивного мислення, яке формується за стратегією ринкових відносин. Системна думка розвитку пов'язується з економічними і суто навчальними процесами та інноваціями в науці.

Редакційна колегія:

Хоменко В.Г.
кандидат технічних наук, доцент
Брітченко І.Г.
доктор економічних наук, професор
Саєнка Г.В.
доктор економічних наук, професор
Левченко О.О.
кандидат педагогічних наук, доцент
Мікуленко Л.І.
кандидат хімічних наук, доцент

Тексти статей друкуються в редакції авторів

Рекомендовано до друку Вченою радою
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 11 від 28. 04. 2011 р.)

ISBN 978-617-509-134-0

© Бердянський державний
педагогічний університет, 2011
© СПД Резніков В.С., 2011

Зміст

Пленарне засідання	
Обмін думками, знаннями і науковими здобутками	7
<i>Брітченко І.Г., д.е.н., професор</i> КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ У СЕРЕДОВИЩІ СУСПУЛЬНОГО ВІДТВОРЕННЯ	11
<i>Гончаров В.М., д.е.н., професор</i> ФІНАНСОВЕ ТА ДИВІДЕНДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	15
<i>Саєнка Г.В., д.е.н., професор, Нікітенко Н.А.</i> ПОСТУП ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК СТРАТЕГІЯ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІКИ У ДЕРЖАВІ	18
<i>Захарченко П.В. к.т.н., доцент, Богдан П.В. Стеценко М.О.</i> СИНЕРГЕТИЧНІ МОДЕЛІ БІЗНЕС-РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	23
<i>Левченко О.О., к.п.н., доцент</i> ЛІДЕРСТВО, ВПЛИВ ТА ВЛАДА В ОРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО ВИРОБНИЦТВА	28
<i>Мікуленко Л.І., к.х.н., доцент</i> СУЧАСНІ МЕТОДИ, ПРИНЦИПИ ТА ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ У ВНЗ	30
<i>Саєнка В. Г., к.н.ф.в.с.</i> КОНЦЕПЦІЯ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ В ВИСШИХ УЧЕБНИХ ЗАВЕДЕННЯХ ПОСРЕДСТВОМ ВОСТОЧНОЇ СИСТЕМИ ЕДИНОБОРСТВА	35
<i>Білова Ю.А.</i> КОНТРОЛІНГ - ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ БІЗНЕСОМ	45
<i>Богатирьова М.В.</i> МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УМІНЬ З МЕТОЮ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ	48
<i>Болжарадський О.О.</i> ВИМОГИ ДО ФАХІВЦЯ ТА РОЗВИТОК ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ РИНКУ ПРАЦІ	50
<i>Бондар Л.О.</i> ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ У СУЧАСНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ США	53
<i>Бурбело С.О.</i> ОЦІНКА ОЗНАК ПІДГОТОВКИ ДО НЕДРУЖНОГО ПОГЛИНАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	59
<i>Горбатюк Л.В., Тіткова О.В.</i> СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ БІБЛІОТЕКИ МЕТОДИЧНОГО КАБІНЕТУ ІНСТИТУТУ ОСВІТНИХ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	65
<i>Комов В.В.</i> ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ	67
<i>Козловець О.В.</i> ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ ПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ	70
<i>Лисенко І.О.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	74

фесією, щоб не згаяти марно кілька найбільш продуктивних для навчання років. І тут теж широке поле діяльності для педагогів і психологів, які володіють науковими та практичними засобами впливу і підтримки молоді.

Що вже казати про те, що студентство це особливий час, це молодість, це кохання, це творчість, це стосунки, це розваги, тобто все те без чого важко уявити студентське життя і повноцінний розвиток особистості. Адже фахівець - не скринька зі знаннями чи робот-маніпулятор. Це передусім жива людина, яка буде працювати в колективі, спілкуватись з клієнтами, співробітниками, підлеглими, налагоджувати звязки з владою, суспільними утвореннями і батьками.

Є таке прислів'я «Вчили чоботи шити та не вчили з людьми жити». Випускник вузу має бути хай не всебічно (це міф), але, все ж таки, різнобічно розвинутою особистістю. І формується ця особистість не тільки під час занять, а й у ситуаціях спілкування з науково сформованими співробітниками. Тому питання науково-психологічного аналізу та психологічного забезпечення позанавчальної діяльності, обмін досвідом і думками, консультативна допомога студентам є невід'ємними складовими вже зазначеної проблеми.

На мою думку, неможливо охопити всі аспекти організаційного психологічного забезпечення професійної підготовки у вищій школі за одну зустріч. Але вважаю, що спільними зусиллями ми можемо зробити ще один крок на шляху виявлення найбільш важливих проблем та пошуку ресурсу поліпшення навчально-виховного процесу вузу за сприянням науки.

Зважаючи на актуальність питань, що передбачені програмою для обговорення під час цієї конференції, переконаний, що фахові доповіді, повідомлення, діалоги та дискусії будуть сприяти розвитку вітчизняної науки і подальшому вдосконаленню якості основного продукту вищої школи - особистості молодого розумово і фізично розвинутого фахівця.

Хочу побажати, щоб Ваша праця була визнана успішною, а прагнення творити на користь України - невичерпним.

Творчої Вам наснаги, взаєморозуміння та плідної дискусії!

Хоменко В.Г.,

кандидат технічних наук,

доцент,

директор Інституту освітніх інженерно-педагогічних технологій
Бердянського державного педагогічного університету

КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ У СЕРЕДОВИЩІ СУСПУЛЬНОГО ВІДТВОРЕННЯ

Брітченко І.Г., д.е.н., професор

Полтавський університет споживчої кооперації України

Необхідність кредиту викликана існуванням товарно-грошових відносин. Його передумовою є наявність поточних або майбутніх прибутків у позичальника, а конкретними причинами, що обумовлюють необхідність кредиту - коливання потреби в коштах та джерелах їх формування як у юридичних, так і у фізичних осіб. Кредит (від лат. *creditum* - позика, борг) є однією з найскладніших економічних категорій. Передумовою його історичного генезису було майнове розшарування суспільства в період розкладу первіснообщинного ладу. Але характеру об'єктивної необхідності він набув лише за умови становлення і розвитку саме товарно-грошових відносин. Ця необхідність була зумовлена особливими взаємовідносинами між товаровиробниками: коли продавцю потрібно було продавати товар, а в покупця не було грошей, щоб його купити, бо він ще не виготовив або не продав свій, то виникала потреба у передачі продавцем покупцеві товару з відстрочкою платежу, тобто в кредит. Ще у більшій мірі, чим функціонуючим виробникам, кредит був необхідний тим, хто тільки прагнув організувати виробництво, але не мав для цього власних коштів.

У відповідності до Положення НБУ "Про кредитування" поняття кредиту визначене так: кредит - це позиковий капітал банку в грошовій формі, що передається в тимчасове користування на умовах забезпеченості, зворотності, терміновості, платності й цільового використання. Іншими словами, кредит - це економічні відносини між юридичними та фізичними особами і державами з приводу перерозподілу вартості на засадах повернення і, як правило, з виплатою процента. Економічні відносини між сторонами кредитної угоди виникають під час одержання позики, користування нею та її повернення. В цих відносинах завжди беруть участь не менше, ніж дві сторони: кредитор - сторона, що передає вартість у грошовій формі в кредит, і позичальник - сторона, що зацікавлена в одержанні позики для досягнення своєї певної мети. Ці сторони називаються суб'єктами кредитної угоди, а ті грошові чи матеріальні цінності, відносно яких укладається угода позики, є об'єктом кредиту.

Рушійним мотивом кредитних відносин є отримання додаткового прибутку (доходу) кожним із суб'єктів кредитних відносин: кредитор отримує його у формі відсотку на кошти, надані у позику, а боржник - у вигляді прибутку на позичені кошти, використані у підприємницькій діяльності чи на розширення свого власного споживання. Завдяки цю-

му, кредит справляє важливий стимулюючий вплив на поведінку економічних суб'єктів. Але об'єктивної необхідності кредиту, як і стимулюючих мотивів недостатньо для повноцінної реалізації кредитних відносин. Для цього необхідні також певні економіко-правові умови, що створюються державою. Сама природа кредитної угоди, яка ґрунтується на тимчасовому запозиченні чужої власності, зумовлює необхідність матеріальної відповідності її учасників за виконання взятих на себе зобов'язань. Це можливе у випадку, коли оберт коштів господарюючих суб'єктів відокремлений від кругообороту коштів суспільства і організації, які вступають в кредитні відносини і повинні бути власниками наявного у них майна або, якщо це державні підприємства і організації, мати право володіння в користування майном. Таким чином, учасники кредитних відносин повинні бути юридично самостійними особами і функціонувати на засадах господарського або комерційного розрахунку. Фізичні особи можуть стати суб'єктами кредитних відносин, якщо вони дієздатні в правовому відношенні і мають стабільні гарантовані джерела доходу.

Іншою обов'язковою умовою реалізації кредитних відносин є співпадання економічних інтересів кредитора і позичальника. Вирішальне значення при цьому має узгодження конкретних параметрів позики: її забезпечення, строку кредитування, величини проценту тощо, а також наявності альтернативних варіантів фінансування і розширення коштів. Особливого значення ця умова набула при переході до ринкової взаємодії.

Основними суб'єктами кредитних відносин виступають держава, банківські установи, підприємства і організації різних форм власності та громадяни. В залежності від комбінації суб'єктів кредитної угоди можна виділити основні види кредиту: банківський, комерційний, споживчий, державний, міжнародний.

Об'єктом кредиту є гроші або речі, що втілюють певну вартість. Позичальник використовує їх для підтримання процесу виробництва або для задоволення своїх особистих потреб. Тому об'єкт кредитних відносин для позичальника має не тільки вартість, а й споживчу вартість. Вона полягає в тому, що спрямовані в обіг гроші чи речі забезпечують позичальнику зростання вартості, тобто є капіталом. Коли ж гроші або речі надаються в кредит для задоволення особистих потреб позичальника, то це передбачає одержання позичальником у майбутньому доходів від його теперішньої (виробники), минулої (пенсіонери) чи майбутньої (студенти, учні) участі в процесі суспільного виробництва, тобто від використання його робочої сили як товару, без чого не можливе самозростання капіталу. В умовах ринкової економіки об'єктом кредитних відносин переважно є гроші, як загальний ресурс, за допомогою якого можна придбати всі інші ресурси: матеріальні, технічні, трудові, природні тощо. Кредитні відносини виникають з приводу перерозподілу вартості на засадах повернення (тобто з приводу перерозподілу вже розподіле-

ного валового національного продукту, насамперед національного доходу). Надана у тимчасове користування вартість, через певний час має бути поверненою її власнику, причому, як правило, з виплатою відсотку. Таким чином, за кредитною угодою від кредитора до позичальника переходить у тимчасове користування лише споживча вартість грошей чи речей без зміни їх власника. Цим кредит відрізняється від товару, котрий після продажу його повністю переходить від продавця до покупця.

Передумовою повернення кредиту є кругообіг основних та оборотних коштів або одержання позичальником доходів. У виключних випадках кредит може бути повернений третьою особою - гарантом, коли позичальник не спроможний сам це зробити. Найчастіше у ролі гаранта виступає великий банк чи держава. Кредитні відносини відбивають єдиний цілісний процес тимчасово вивільнених коштів і виникнення тимчасової потреби в них у процесі суспільного відтворення. Опосередковуючи зміну функціональних форм валового національного продукту (ВНП) і забезпечуючи тим самим безперервність його руху, кредитні відносини залишаються об'єктивною необхідною частиною економічних відносин суспільства.

В розвинутому ринковому господарстві кредит виступає як інструмент безпосереднього регулювання процесів відтворення. Але, виступаючи розподільною категорією, кредит не може одночасно виступати і як матеріальний фактор виробництва, безпосередньо впливаючи на виробничий процес. В той же час кредит забезпечує процес зміни вартісних форм ВНП в процесі його руху, обслуговує комплексно процес розширеного відтворення, і тим самим виступає як фактор його неперервності. Але це не єдиний мотив для досягнення здобутків.

Важливу роль кредит відіграє в забезпеченні науково-технічного прогресу (НТП). Підвищення технічного і технологічного рівнів відтворювального процесу здійснюється перш за все непрямим шляхом: забезпечення неперервності виробництва, стимулювання збільшення випуску продукції тощо. Разом з тим, кредит прямо виступає фактором, що забезпечує НТП, оскільки він є найважливішим джерелом капітальних вкладень. Ефективність кредитних важелів розвитку НТП визначається кредитною політикою, яку проводить держава. Але в реалізації ролі кредиту за даним напрямком необхідно здійснювати пріоритетне кредитування наукових галузей, конверсійних програм; цілеспрямоване кредитування технічного вдосконалення виробництва, впровадження у виробництво нових видів товарів, що користуються попитом населення або мають велике народногосподарське значення; розвиток інноваційних банків, які спеціалізуються на кредитуванні нових технічних і технологічних проектів тощо. Сприяючи розвитку НТП, кредит тим самим впливає на поліпшення якійсної структури ВНП, створює передумови подальшого його відтворення на розширеній основі, що є теоретично значи-

ним положенням організації взаємодії.

Оскільки найвищою метою суспільного відтворення є розвиток людини, її фізичних і духовних здібностей, необхідно звернути увагу на роль кредиту в соціальній сфері. За сутністю всі кредити мають соціальну направленість, тому що на їх основі підвищується ефективність суспільного відтворення і, відповідно, більш повно задовольняється потреба суспільства, зростає життєвий рівень. Виступаючи одним з факторів впровадження прогресивної техніки і технологій, кредит, наприклад, сприяє скороченню важкої і низько кваліфікованої праці, зростанню продуктивності суспільної праці та доходів трудящих. Окрім того, кредит сприяє покращенню стану споживчого ринку у відповідності до пріоритету соціальної політики. В цій сфері вагома роль тих кредитів, які спрямовуються в галузі виробництва товарів народного споживання, торгівлі, пільгове кредитування сільського господарства тощо. Велике соціальне значення має споживчий кредит, який сприяє більш швидкому зростанню життєвого рівня населення.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що головна роль кредиту у відтворенні ВВП полягає в наступному: забезпечує неперервність відтворювального процесу; виступає фактором його прискорення; регулює пропорційність відтворення складових частин ВВП. Крім того, кредитні відносини, сприяючи впровадженню досягнень НТП у виробництво, забезпечують покращення якісного складу ВВП, і, що найголовніше, сприяють досягненню основної мети суспільного відтворення - підвищенню добробуту народу.

Одним із найважливіших чинників ефективного функціонування ринкової економіки є високий рівень розвитку грошово-кредитних відносин у суспільстві. Багатовіковий досвід розвитку світової економіки переконливо довів, що всі ринкові стимулятори суспільного виробництва найефективніше діють в умовах, коли панівною формою економічних відносин є грошово-кредитна. Завдяки цьому процесу істотно розширюються стимулюючі й регульовальні можливості таких ринкових важелів, як платоспроможний попит, валютний курс, фінансовий ринок, процент, ціна, банківський кредит тощо.

Підвищення значення банківського кредиту є одним із найважливіших чинників, які забезпечують безперервність розширеного відтворення. До того ж, враховуючи відсутність реальної підтримки державою товаровиробника, кредит стає ще й єдиною можливістю засобом забезпечення ефективного функціонування підприємства у вітчизняній економіці. Виробник, який має наміри залучити позичкові кошти на потреби, пов'язані з випуском продукції, зацікавлений у ефективному їх використанні, бо без цього неможливо повернути кредит, як і сплатити відсотки. Отже, недостатність обігових коштів підприємства, необхідність подолання „грошового голоду” обумовлюють потребу мобілізації кредитних коштів банків, щоб спрямувати їх на розвиток національної економіки. Розвиток кредитної справи в Україні пройшов декілька етапів. Через відсутність

чіткої кредитної політики величезні суми кредитних ресурсів, що створювались у державі, спрямовувались не на інвестиційні високотехнологічні проекти та виробництво конкурентноспроможної продукції, а витрачались на покриття бюджетного дефіциту. Ключовим елементом кредитної політики повинні стати пріоритетні сфери розвитку економіки та концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках кредитування.

Подальший розвиток кредитних операцій в Україні пов'язаний з активізацією довгострокового кредитування, розширенням кредитування по кредитних лініях і овердрафту. Окрім того, антиінфляційна політика України має бути гнучкішою, поєднувати монетарні обмеження з кредитною підтримкою підприємств і виробників.

Висновки: Оздоровлення економіки України потребує інвестування значного капіталу в пріоритетні галузі виробництва, оскільки технічний рівень більшості підприємств не відповідає сучасним вимогам. За даними статистики, фізична зношеність промислового обладнання перевищує 50% і постійно збільшується. Моральне зношення основних засобів є ще більшим. Надання кредитів на відновлення виробництва потребує значних коштів, що вимагає збільшення концентрації банківського капіталу, бо незначні кошти, розпорошені по великій кількості банків, є не здатними активізувати економіку. Треба рухатися по шляху підтримки великих банківських структур, які мають достатній потенціал для масштабного кредитування інвестицій шляхом вкладення коштів у модернізацію діючих виробництв і створення нових галузей.

ФІНАНСОВЕ ТА ДИВІДЕНДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Гончаров В.М., д. е. н., професор
Луганський національний аграрний університет

Поглиблення ринкової і структурної перебудови аграрного сектора економіки України надає руху розвитку та удосконаленню фінансово-кредитного механізму. В ній підвищується відповідальність і самостійність суб'єктів господарювання у підготовці та прийнятті управлінських рішень, а їх ефективність зумовлюється обґрунтованою, своєчасною та всебічною оцінкою існуючого та прогнозного фінансово-економічного стану.

Фактором, що визначає ефективність реалізації інструментів аграрної політики, є збалансований розвиток міжгалузевих відносин в агропромисловому виробництві. В Україні в наявності маємо диспропорції і перекилі: з одного боку, складні фінансові умови, в яких перебувають

Наукове видання

**Підготовка спеціаліста до дії у ринкових умовах:
знання і розвиток**

Матеріали

Регіональної науково-практичної конференції

Українською мовою

Відповідальний за випуск О.А. Ліпанова
Редактор Г.В. Саєнко
Технічний редактор А.О. Мрига
Комп'ютерний набір О.В. Тіткова
Комп'ютерний макет О.В. Котова
Коректор О.В. Пашковський

Підписано до друку 30.04.2011 р.
Формат 60x84/16. Типограф. Гарнітура Times New Roman.
Друк. RISO. Умов. друк. арк. 22,55.
Наклад 100 прим. Зам. №20.

Видавець: СПД Резніков В.С.
91055, м. Луганськ, вул. Луначарського, 58.
Тел.: (0642) 52-50-67, 71-76-93.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи
ДК № 1692 від 17.02.2004.

Надруковано ФОП Котова О.В.
91022, м. Луганськ, вул. Сент-Ет'єнівська, 40.
Тел.: (0642) 33-88-63.